

Annales
Instituti
Archeologici

Godišnjak
Instituta za
arheologiju

XXI - 2025

UDK 902/904
ISSN: 1848 6363

Glavna i odgovorna urednica / Editor in chief

Katarina Botić

Tehnički urednici / Technical editors

Katarina Botić

Marko Dizdar

Uredništvo / Editorial board

Marko Dizdar, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Hrvoje Kalafatić, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Ana Konestra, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Siniša Krznar, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Andreja Kudelić, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Bartul Šiljeg, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Asja Tonc, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Marina Ugarković, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Mario Gavranović, Austrian Archaeological Institute, Austrian Academy of Sciences, Vienna, Austria

Boštjan Laharnar, Narodni muzej Slovenije, Ljubljana, Slovenija

Alenka Tomaž, Fakulteta za humanistične študije, Univerza na Primorskem, Koper, Slovenija

Vesna Bikić, Arheološki institut, Beograd, Srbija

Perica Špehar, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija

Miklós Takács, BTK Institute of Archaeology, Research Centre for the Humanities ELKH, Budapest, Hungary

Izdavački savjet / Editorial committee

Juraj Belaj, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Saša Kovačević, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Goranka Lipovac Vrkljan, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Daria Ložnjak Dizdar, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Branka Migotti, Zagreb, Hrvatska

Ivana Ožanić Roguljić, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Ante Rendić-Miočević, Zagreb, Hrvatska

Tajana Sekelj Ivančan, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Tihomila Težak-Gregl, Zagreb, Hrvatska

Tatjana Tkalčec, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Željko Tomičić, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, Hrvatska

Ante Uglešić, Sveučilište u Zadru, Odjel za arheologiju, Zadar, Hrvatska

Snježana Vrdoljak, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Prijevod na engleski / English translation

Marko Maras i autori

Lektura / Language editor

Katarina Botić, Marko Dizdar, Marko Maras

(hrvatski jezik/Croatian)

Marko Maras (engleski jezik/English)

Nakladnik / Publisher

Institut za Arheologiju

Institute of Archaeology

Adresa uredništva / Editor's office address

Institut za arheologiju

/ Institute of Archaeology

Jurjevska ulica 15

HR-10000 Zagreb

tel 385 (0) 1 615 0250

fax 385 (0) 1 605 5806

e-mail: iarh@iarh.hr

web: http://www.iarh.hr

Dizajn / Design

Umjetnička organizacija OAZA

Korektura / Proofreaders

Katarina Botić

Računalni slog / Layout

Hrvoje Jambrek

Annales Instituti Archaeologici uključeni su u indekse: Clarivate Analytics services – Emerging Sources Citation Index, SciVerse Scopus – Elsevier, Amsterdam. / Annales Instituti Archaeologici are included in the indexes: Clarivate Analytics services – Emerging Sources Citation Index, SciVerse Scopus – Elsevier, Amsterdam.

Izrađeno uz financijsku potporu Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske. / Made with the financial support of the Ministry of Science, Education and Youth of the Republic of Croatia.

E-izdanja. Publikacija je dostupna u digitalnom obliku i otvorenom pristupu na <https://hrcak.srce.hr/en/aia> / E-edition. The publication is available in digital and open access form at <https://hrcak.srce.hr/en/aia>

Ovaj rad licenciran je pod Creative Commons Attribution By 4.0 međunarodnom licencom. / This work is licenced under a Creative Commons Attribution By 4.0 International Licence.

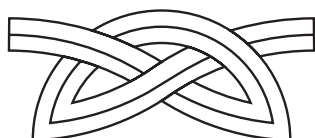
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

DOI 10.33254/aia

Annales
Instituti
Archeologici

Godišnjak
Instituta za
arheologiju

Prethodna priopćenja Preliminary reports

6–27

Alenka Tomaž
Alenka Jovanović

Dolenji Leskovec – Za Savo (south-east slovenia):
Preliminary report on archaeological research in 2011

Dolenji Leskovec – Za Savo (jugoistočna Slovenija):
preliminarni izvještaj o arheološkim iskapanjima 2011.
godine

28–47

Domagoj Perkić
Marijo Dizdar
Hrvoje Potrebica
Ivan Pamić

Rezultati istraživanja gomilā iz željeznoga doba na
nekropoli Nakovana – Zmijna 2021. – 2022. godine

Research results from the Iron Age burial mounds
at the Nakovana – Zmijna necropolis (2021–2022)

48–66

Marina Ugarković
Niko Romac

(Pred-)Epetij, prapovijesno, helenističko i antičko
naselje: preliminarnе spoznaje iz istraživanja
2024. godine

(Pre-)Epetion, a Prehistoric, Hellenistic and
Roman settlement: preliminary results from the
2024 excavations

67–77

Asja Tonc

Crtica o stanovništvu Poljane Križevačke u mreži
naselja i identiteta na prijelazu era

A brief note on the population of Poljana Križevačka
in the network of settlements and identities at the
turn of the eras

78–90

Ivana Ožanić Roguljić
Renata Šoštarić

Mahunarke u rimskim pogrebnim običajima:
simbolika i arheološki tragovi

Legumes in Roman funerary customs: symbolism
and archaeological traces

91–105

Mihajlo N. Džamtoovski
Stefan D. Novaković

Fragment of a soldier's sepulchral monument
depicting a *convivium* scene from Kupinovo, Serbia
(southern *Pannonia Inferior*)

Ulomak rimskodobnog spomenika vojnika s
prikazom *conviviuma* iz Kupinova u Srbiji (južna
Donja Panonija)

106–121

Pio Domines Peter

Arheologija otoka Ista: prvi rezultati probnih
iskopavanja prapovijesnih, rimskih i srednjo-
vjekovnih nalazišta

Archaeology of the island of Ist: the first results
from test excavations on Prehistoric, Roman, and
medieval sites

122–168

Tajana Sekelj Ivančan

Ranosrednjovjekovna keramika s nalazišta
Kalinovac – Hrastova greda 1

Early Medieval pottery from the Kalinovac –
Hrastova Greda 1 site

159–187

Siniša Krznar

Rezultati istraživanja ranosrednjovjekovnog
grobља Vaćani – Grlo 2024. godine

Results of the 2024 excavations at the Early
Medieval cemetery of Vaćani – Grlo

188–201

Tino Tomas
Samra Terzić
Ante Vujnović

Grobље sa stećcima u Gornjem Pologu (Grad
Mostar) – rezultati probnih arheoloških
istraživanja

Cemetery with *stećci* in Gornji Polog (Mostar
Municipality): results of trial archaeological
excavations

202–221

Tatjana Tkalčec
Bartul Šiljeg

Od prapovijesnih gradina do
kasnosrednjovjekovnih gradišta: studije slučaja iz
Kalničkog prigorja i Bilogore

From Prehistoric hillforts to late medieval
strongholds: case studies from the Kalnik foothills
and Bilogora

222–228

Sebatijan Stingl

Putni blagoslov (*Reisesegen*) – novovjekovni nabožni predmet pronađen u Žumberku
Traveller blessing (*Reisesegen*) – an early modern devotional object discovered in Žumberak

Pregledni rad Review article

229–241

Monika Zorko Andrej Preložnik

An Olynthus mill from Kaštelir above Korte, near Izola (southwestern Slovenia)
Olinski žrvanj s Kaštelira iznad Korta kod Izole (jugozapadna Slovenija)

Kratko priopćenje Short communication

242–255

Mihajlo N. Džamtovski

A Prayer in Clay: a note on brickmaking in late 6th-century *Sirmium*
Molitva u glini: bilješka o ciglarstvu u Sirmiju u kasnom 6. stoljeću

256–267

Anamarija Viduka Krešimir Filipec

Dva novovjekovna preklopna sunčana sata iz Hrvatskog zagorja
Two post-medieval diptych dials from Hrvatsko Zagorje

Stručni radovi Professional papers

268–282

Alexandra Vieira Patrick D. Nunn Loredana Lancini Tõnno Jonuks

Situating Memory in Place and Time: The ArchaeoLore Group
Smještanje sjećanja u prostor i vrijeme: grupa ArchaeoLore

283–292

Kristina Jelinčić Vučković Ivana Ožanić Roguljić Kristina Turkalj

BAZA antičkih lokaliteta Republike Hrvatske: mogućnosti primjene u digitalnoj arheologiji – primjer rustičnih vila otoka Korčule
DATABASE of Ancient sites of the Republic of Croatia: application possibilities in Digital Archaeology – the example of villae rusticae on the Island of Korčula

Prikaz knjige Book review

293–301

Anita Dugonjić

Anita Rapan Papeša, VITICE, LAVOVI I GRIFONI, Avarodobni ratnici iz nuštra / Gradski muzej Vinkovci, Avaria Musei Cibalensis 1, Vinkovci, 2024.
548 str., 109 slikovnih priloga, 263 table, 10 grafičkih i 12 tabličnih priloga. ISBN 978-953-7008-57-4. Cijena: 100 €
Anita Rapan Papeša, TENDRILS, LIONS AND GRIFFINS, Avar period warriors from Nuštar Vinkovci Municipal Museum, Avaria Musei Cibalensis 1, Vinkovci, 2024
548 pp., 109 figures, 263 plates, 10 charts, and 12 tables. ISBN 978-953-7008-57-4. Price: €100

302–305

Upute autorima
Guidelines for Contributors

BAZA antičkih lokaliteta Republike Hrvatske: mogućnosti primjene u digitalnoj arheologiji – primjer rustičnih vila otoka Korčule

DATABASE of Ancient sites of the Republic of Croatia: application possibilities in Digital Archaeology – the example of villae rusticae on the Island of Korčula

Stručni rad >
Antička arheologija
Professional paper >
Roman archaeology

Kristina Jelinčić
Vučković¹
Ivana Ožanić Roguljić¹
Kristina Turkalj¹

(1) Institut za arheologiju
Jurjevska ulica 15
HR-10000 Zagreb
kristina.jelincic@iarh.hr
ORCID 0000-0002-1236-734X
iozanic@iarh.hr
ORCID 0000-0002-0140-8011
kristina.turkalj@iarh.hr

Primljeno Received 17. 06. 2025.
Prihvaćeno Accepted 11. 11. 2025.
doi.org/10.33254/aia.21.1.17

Ključne riječi: Dalmacija, Korčula, rustična vila, *villa rustica*, BAZA antičkih lokaliteta Republike Hrvatske, topografija, ARHINDOKS, Arheološka karta

Key words: Dalmatia, Korčula, rustic villa, *villa rustica*, BAZA DATABASE of Ancient sites of the Republic of Croatia, topography, ARHINDOKS, archaeological map

Primjenom modernih tehnologija u arheologiji danas imamo različite alate koji istraživački rad mogu unaprijediti i ubrzati. Kvalitetnom obradom dostupnih podataka alati, baze i repozitoriji postaju nezaobilazno mjesto prikupljanja činjenica i literature. Donosimo primjer takve baze uz primjer pretraživanja rustičnih vila na Korčuli. Dominantni oblik naseljavanja jadranskih otoka su svakako bile rustične vile, od samih početaka rimske okupacije jadranskog prostora pa sve do kasnoantičkih vremena. Dinamika podizanja, širenja, pregrađivanja te kasnoantičke transformacije vila prisutna je na cijelom jadranskom prostoru. Dosadašnja pretežno topografska istraživanja otoka Korčule od strane brojnih stručnjaka i znanstvenika te arheološka sustavna i zaštitna istraživanja omogućila su prikupljanje znatne količine podataka koji su okupljeni, uz ostale brojne podatke i značajnu opsežnu bibliografiju, u BAZI antičkih lokaliteta Republike Hrvatske. Pretraživanjem različitih upita u tražilici BAZE moguće je doći do raznovrsnih podataka koji mogu biti temelj pri istraživanju problematike rustičnih vila i stanju istraženosti na Korčuli te prikupiti objedinjenu bibliografiju za ovu temu čija važnost prelazi lokalni karakter. Na tom primjeru vidimo kako okupljanje činjenica i relevantne literature u sklopu ovakvog alata može pružiti osnovu za novo istraživanje.

With the application of modern technologies in archaeology, we now possess various tools capable of enhancing and accelerating research. The high-quality processing of available data has turned tools, databases, and repositories into indispensable resources for gathering facts and literature. We present an example of such a database, demonstrated through a search for *villae rusticae* on the island of Korčula. *Villae rusticae* were undoubtedly the dominant settlement form on the Adriatic islands from the very beginning of the Roman occupation of the Adriatic region until Late Antiquity. The dynamics of construction, expansion, remodelling, and the Late Antique transformation of these villas are evident throughout the Adriatic area. Previous, predominantly topographic research of Korčula by numerous experts and scientists, along with systematic and rescue archaeological excavations, has enabled the collection of a significant amount of data. This data, along with other numerous records and a significant, extensive bibliography, has been aggregated in the DATABASE of Ancient Sites of the Republic of Croatia (BAZA). By running various queries in the BAZA search engine, it is possible to access diverse data that can serve as a foundation for researching the topic of *villae rusticae* and the state of research on Korčula, as well as to compile a unified bibliography for this subject, the importance of which transcends the local context. Through this example, we demonstrate how gathering facts and relevant literature within such a tool can provide the groundwork for new research.

Copyright © Autor(i)
The Author(s) 2025

Open Access This work is distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) which permits unrestricted re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited. Open Access Ovak rad dijeli se prema odredbama i uvjetima licence Creative Commons Attribution 4.0 International license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), koja dopušta neograničenu ponovnu upotrebu, dijeljenje i reprodukciju u bilo kojem mediju, pod uvjetom da je izvorno djelo ispravno citirano.

Uvod

Napredovanjem digitalne tehnologije, programa i njihovom primjenom u arheologiji dolazi do gomilanja podataka. Iako vrijedni, ti podaci ako nisu dobro strukturirani mogu postati kaotični i neupotrebljivi. U toj velikoj količini prikupljenih informacija teško se snalazi i njihov stvaratelj, a pretraživanje drugim korisnicima postaje nedostižno.

Stvaranje dobro strukturiranih baza podataka i repozitorija su dio djelatnosti Instituta za arheologiju u okviru odjela ARHINDOKS. Cilj je stvoriti baze i repozitorije koji pohranjuju velike količine podataka s njihovim metapodacima, na dobro organiziran način koji omogućuje temeljito pretraživanje. Takva pretraga omogućuje upotpunjavanje znanstvenih radova te predstavlja polazište za neka nova istraživanja i studije.

BAZA antičkih lokaliteta je projekt nastao na temelju bogatstva hrvatskih arheoloških lokaliteta. Stvorena je u cilju strukturiranja prikupljenih podataka pri radu Instituta za arheologiju od njegovih početaka, iz dokumentacije koja se čuva u Institutskoj arhivi, ali i saznanjima iz dostupne literature. Osim jasno strukturiranih podataka prikupljenih tijekom znanstvenih istraživanja (kategorije, opisi, fotografije, crteži, bibliografija), baza donosi niz drugih korisnih podataka kao što su linkovi na stranice muzeja, institucija koje skrbe o pojedinim lokalitetima i druge zanimljivosti. Baza predstavlja alat, koristan arheolozima, djelatnicima u kulturi i turizmu, ali i svojoj široj javnosti željnoj poznavanja bogate arheološke prošlosti.

U ovom radu ćemo predstaviti i istražiti mogućnosti koje pruža BAZA antičkih lokaliteta na primjeru rustičnih vila na otoku Korčuli.

Dominantni oblik naseljavanja jadranskih otoka i obale u rimsko i kasnoantičko doba bile su rustične vile (*villae rusticae*). Rustične vile su tip ruralnog naseljavanja prostora, a bile su raznovrsne i prilagođene krajoliku na kojem se temelji njegova osnovna gospodarska djelatnost. Većina vila na istočnom Jadranu ima naglašenu gospodarsku notu, u manjini su one koje su primarno ladanjske i raskošne. O definiciji rustičnih vila postoji opsežna literatura popraćena izvorima i primjerima dokumentiranim iskopavanjima budući da se njeno istinsko značenje ne može dovesti s današnjim poimanjem riječi vila (Suić 2003: 323–338; Zaninović 1995: 88–90; Matijašić 1998: 101–114; 2000: 460–464; Jelinčić 2005: 12–16; Busuladžić 2011: 23–25). Ove vile predstavljaju ključne elemente ruralne arhitekture i života u antičkom razdoblju, a njihova prisutnost i transformacija oslikavaju ekonomsku i socijalnu dinamiku regije.¹ Otok Korčula

nije iznimka; njegova povijest obiluje tragovima ovih objekata. Detaljna topografska i arheološka istraživanja, provedena kroz protekla stoljeća, omogućila su značajan napredak u razumijevanju rasporeda i funkcije rustičnih vila na ovom otoku.

Povijesni pregled istraživanja

Interes za arheološke nalaze na Korčuli datira još iz 19. stoljeća. Prvi značajan doprinos u istraživanju topografije otoka i identifikaciji rustičnih vila u novije vrijeme dali su istraživači poput D. Radića i I. Borzića (Borzić 2007; 2010; Radić 2001; 2002). Kasnija iskopavanja, koja su provodili F. Oreb, I. Borzić, M. Fileš i H. Potrebića (Oreb 1972; 1989; 2005; Borzić, Radić 2019; Fileš, Španiček 2022; Potrebića et al. 2022) pridonijela su detaljnijem razumijevanju rasporeda i karakteristika tih vila. Iako su istraživanja bila relativno ograničena, omogućila su formuliranje osnovnih zakonitosti o smještaju rustičnih vila, kako ih je M. Zaninović opisao u svom radu (Zaninović 1968).

Raspored i funkcija rustičnih vila

Raspored rustičnih vila na Korčuli i drugim jadranskim otocima (Gaffney et al. 1997; Stančić et al. 2004; Jelinčić 2005; Kirigin et al. 2006) često odražava važnost plodnih područja za ruralni život. Analizom topografskih i arheoloških podataka (Borzić 2007; 2010; Radić 1998; 2001; 2002) može se primijetiti pojačana koncentracija vila u blizini značajnih plodnih površina, poput Blatskog polja. Ova koncentracija sugerira da su vile bile usmjerene na iskorištavanje obradivih površina, dok je pristup obali bio sekundaran. Ova dinamika ukazuje na samoodrživost gospodarstava koja su bila manje ovisna o trgovini i više usmjerena na vlastitu proizvodnju hrane.

Okolo manjih obradivih površina, poput onih u Smokvici i Čari, moguće je pronaći ostatke drugih lokaliteta koji su se razvijali u sličnim uvjetima. Takvi nalazi potvrđuju važnost zemljoradnje za opstanak rustičnih vila. Slična situacija zapažena je i na drugim dalmatinskim otocima, gdje se svaka plodna površina iskorištavala za smještaj antičkih ruralnih lokaliteta otocima (Gaffney et al. 1997; Stančić et al. 2004; Jelinčić 2005; Kirigin et al. 2006).

Analiza BAZE: struktura, mogućnosti i funkcionalnosti

BAZA antičkih lokaliteta ima administratorski i javni dio. Sama struktura je jasnije vidljiva u administratorskom dijelu, dok je javni dio rezultat pojedinih pretraživanja podataka upisanih u administratorskom dijelu.

Najvažniji dio rada u BAZI odnosi se na opis lokaliteta u administratorskom dijelu. Jednostavni obrasci za upis s padajućim izbornicima sprječavaju pogreške kod upisa pojedinih tipova

¹ *Columella* (*Columella* 1.6) je u *De Re Rustica* opisao rustičnu vilu kao proizvodni centar, dijeleći je na tri funkcionalna dijela. *Pars urbana* je rezidencija vlasnika (*dominus*), namijenjena odmoru (*otium*). *Pars rustica* je radno središte: smještaj za robove i radnike (*coloni*), staje i radionice. *Pars fructuaria* je ključna za profit jer obuhvaća podrum (*cella vinaria*), uljare (*torcularium*) i skladišta (*horrea*). Time je *Columella* definirao savršenu sintezu luksuza i efikasne agrarne proizvodnje.

lokaliteta, razdoblja, literature, muzeja i podataka administrativne prirode (Konzervatorski odjeli, općine, županije). Za tako jednostavan unos podataka, jasna struktura je bila prethodno zadana programerima koji su upisali: urbane cjeline (npr. municipium, colonia, civitas...), ruralne cjeline (*villa rustica*, *villa maritima*...), stambeni objekt (*villa urbana*, *insula*...), gospodarski objekt (kamenolom, proizvodni objekt...), sakralni prostor (*bazilika*, *hram*, *samostan*, *žrtvenik*...), pogrebni prostor (groblje, mauzolej...), prometnu infrastrukturu (postaja, obalna struktura, cesta, *mutatio*...), javni objekt (amfiteatar, forum, terme...), vojni objekt (vojni logor...), fortifikacijski objekt (obrambene zidine, utvrda, jarak...), podvodni lokalitet (brodska havarija, pojedinačni teret...). Također, postoje zasebni obrasci za upis bibliografskih jedinica koje se kod upisa lokaliteta iz padajućeg izbornika pridružuju lokalitetu. Iz upisnika muzeja, lokalitetu se pridružuju muzeji koji skrbe o tom lokalitetu ili u kojima se čuvaju nalazi s lokaliteta. Baza omogućuje pridruživanje fotografija i crteža vezanih uz lokalitet kao i dokumenata (objava, novinskih članaka, izvješća) u .pdf formatu kako bi se dopunili podaci o lokalitetu.

Metodologija rada za upis pojedinog lokaliteta podrazumijeva pripremu, od čega je najvažnije čitanje i razumijevanje literature. Navodi se sva dostupna literatura, uključujući i onu sa zastarjelim i ponekad krivim zaključcima kako bi korisnik imao uvid u sve podatke o lokalitetu. Kod upisa se polazi od osnovnih administrativnih i zemljopisnih podataka kako bi se lokalitet smjestio u prostor i pridružio administrativnom području (županija, općina, naselje i konzervatorski odjel).

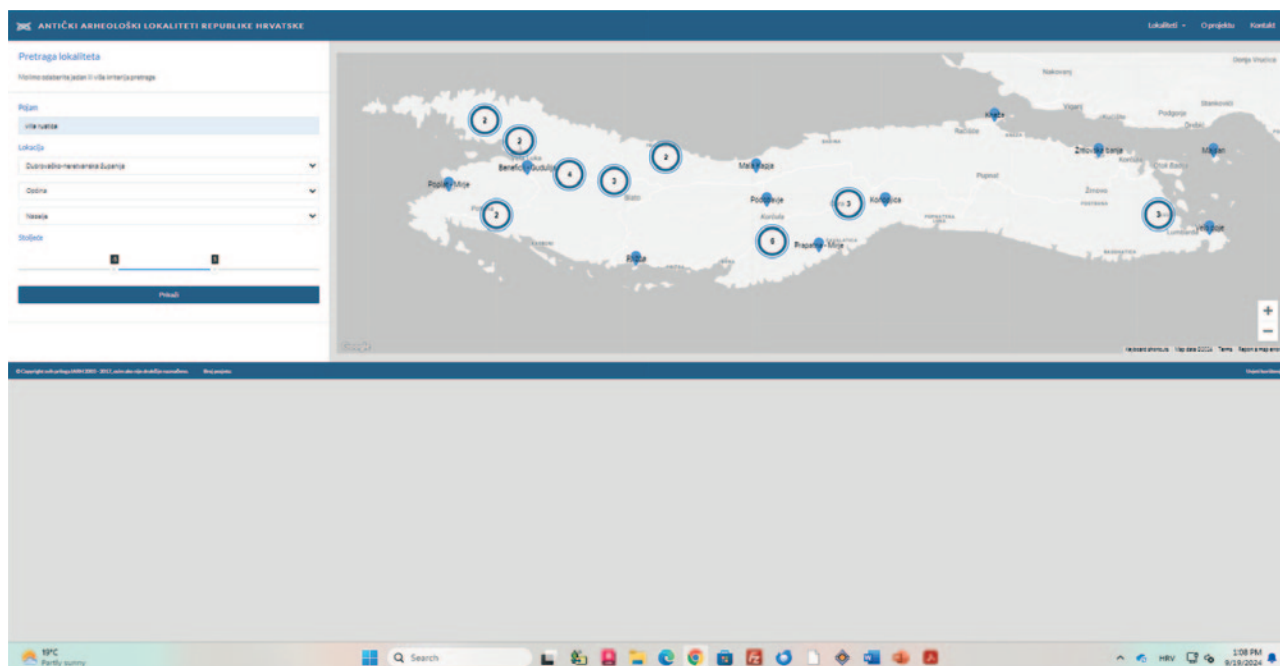
Na temelju pročitane literature upisuje se osnovni opis lokaliteta. Kod velikih lokaliteta to može biti dosta složeno jer je potrebno dostupne

podatke razvrstati u više podlokaliteta i svakog potom opisati. U zasebnom obrascu pridružuje se literatura koju je moguće vezati ne samo uz lokalitet, već i uz podlokalitet. Iz arhive Instituta pridružuju se fotografije i sav spomenuti materijal, a u tome nam nerijetko pomažu vanjski suradnici, kolege arheolozi i zaljubljenici u arheologiju koji obilaze lokalitete te nam ustupaju fotografski materijal. Kod složenih lokaliteta (Pula, Zadar, Sisak, Solin) administratori jedni druge višestruko kontroliraju te se nakon toga lokalitet objavljuje i vidljiv je u javnom dijelu. Tim administratora redovno međusobno kontrolira upise i, ukoliko je potrebno, ispravlja pogreške. Od velike važnosti je upis novo objavljene literature i dodavanje novih spoznaja kako bi BAZA bila što aktualnija.

Kako bi rezultati mukotrpnih upisa bili jasniji, ovdje donosimo primjer kako pretraživati BAZU i to na temelju određene teme i određenog prostora (rustičnih vila na otoku Korčuli) u javnom dijelu BAZE kako bi široj i stručnoj javnosti približili njeno korištenje na temelju jednog primjera ili teme.

Pretraživanjem BAZE antičkih lokaliteta Republike Hrvatske (BAZA), koja sadrži podatke o rustičnim vilama na Korčuli i okolnim otočićima, identificirano je ukupno 38 lokaliteta (sl. 1). Baza uključuje detalje o 75 bibliografskih jedinica koje se odnose na važne lokacije poput Banje (Smokvica), Beneficij – Gudulija, Blatsko polje, Bradat – Mirje i mnoge druge. Ovi podaci omogućuju detaljnu analizu rasporeda i značaja rustičnih vila na Korčuli te pružaju uvid u arhitektonske i ekonomske aspekte ruralnog života u ovom području.²

2 Pretragom pojma „*villa rustica*“ na otoku Korčuli dolazi se do lokaliteta i bibliografije, a najvažnija literatura koja se odnosi na rustične vile na Korčuli i na spomenike koji su pronađeni na tim lokalitetima je popisana na kraju ovog rada.

Sl. 1 BAZA <http://baza.iarh.hr/public/locality/map> s pretragom pojma „villa rustica“ (pristupljeno: 24. 1. 2024.)

Fig. 1 BAZA <http://baza.iarh.hr/public/locality/map> – searching for the term “villa rustica” (accessed: 24 January 2024)

Sl. 2 BAZA <http://baza.iarh.hr/public/locality/map> s pretragom pojma „tijesak“ (pristupljeno: 24. 1. 2024.)
Fig. 2 BAZA <http://baza.iarh.hr/public/locality/map> – searching for the term “press” (accessed: 24 January 2024)

Dominacija rustičnih vila na otoku Korčuli tijekom rimskog i kasnoantičkog razdoblja odražava važnost zemljoradnje i samoodrživosti u ruralnim zajednicama. Povijesna i arheološka istraživanja, zajedno s detaljnom analizom dostupnih podataka, omogućuju boljerazumijevanje ovog aspekta antičkog života. Prikupljeni podaci iz baze antičkih lokaliteta pružaju vrijedan uvid u rasprostranjenost i značaj rustičnih vila te pomažu u rekonstruiranju povijesnog i kulturnog konteksta ovog dijela Jadranskog mora.

Korištenje BAZE za istraživanje arheoloških lokaliteta pruža detaljan uvid u istraživački rad prethodnika, omogućujući pristup sveobuhvatnim podacima i vizualnim materijalima, temeljitu analizu i pripremu znanstvenih i popularnih radova, čime se doprinosi širenju znanja i razumijevanju antičkog života na jadranskim otocima.

Kod korištenja BAZE za istraživanje arheoloških lokaliteta, postupak se može strukturirati na sljedeći način:

1. **Pretraživanje pojmova:** Prvi korak je unos specifičnih pojmova u tražilicu BAZE. Ovi pojmovi mogu uključivati nazive lokaliteta (npr. „villa rustica“) ili specifične arheološke termine (npr. „tijesak“). Pretraživanje omogućuje pronalazak relevantnih lokaliteta i pruža osnovne informacije o temama od interesa.
2. **Temeljito čitanje podataka:** Nakon pronalaska lokaliteta, sljedeći korak je detaljno proučavanje svih dostupnih podataka za svaki pojedinačni lokalitet (sl. 3). Ovo uključuje analizu zabilježenih nalaza, njihovu klasifikaciju i pregled izvora informacija.
3. **Pregled literature:** Treći korak je pregled literature navedene u bazi. To uključuje proučavanje znanstvenih radova, izvještaja i drugih relevantnih publikacija koje su korištene za dokumentiranje lokaliteta i nalaza.
4. **Pregled dodatnih sadržaja:** za lokalitete koji su bolje istraženi i objavljeni, na desnom dijelu ekrana nalaze se različiti korisni sadržaji: linkovi na mrežne stranice s uputama kako doći do lokaliteta ukoliko je prezentiran, mrežne stranice s dodatnim sadržajima vezanim za lokalitet, mrežne stranice lokalnih muzeja nadležnih za lokalitet, dokumenti i radovi objavljeni na

temu lokaliteta. Pregled lokaliteta je obogaćen vizualnim materijalima poput fotografija i crteža, ako su dostupni u Digitalnom repozitoriju Instituta za arheologiju (DIARH) i ARHINDOKS-u Instituta za arheologiju (sl. 4–5). Također, kolege i suradnici često ustupaju fotografije iz svojih fototeka ili sa svojih terenskih posjeta, čime se dodatno obogaćuje sadržaj baze podataka. U velikom broju slučajeva kolege su nesebično dijelile, pored fotografija, i podatke o lokalitetima kao i detaljno pregledale lokalitete s područja kojim se bave.

Na primjeru otoka Korčule, koji ima detaljno istražene topografske i arheološke podatke, BAZA se pokazuje kao iznimno koristan alat. S obzirom na intenzivno istraživanje i opsežnu bibliografiju, BAZA pruža solidnu osnovu za daljnja istraživanja, pripremu znanstvenih radova, kao i popularizaciju rezultata za širu javnost. Odabirom specifičnog lokaliteta, poput rustične vile na Korčuli, možemo pristupiti sljedećim informacijama:

1. **Kategorije nalaza:** detaljno prikazivanje različitih nalaza pronađenih na lokalitetu, uključujući keramičke fragmente, građevinske elemente i druge artefakte.
2. **Objavljeni podaci:** pregled gdje su ti podaci objavljeni, bilo u znanstvenim časopisima, monografijama ili izvještajima s terenskih istraživanja.

Radi bolje ilustracije, navest ćemo nekoliko primjera kako koristiti BAZU:

Korištenje BAZE za istraživanje rustičnih vila na Korčuli

Rustične vile često su prepoznate po specifičnim strukturama kao što su ostaci proizvodnje ulja ili vina, uključujući tijeske i popratne objekte, cisterne, ostaci termi. Jedan od čestih nalaza na rimskim vilama su i različite strukture vezane za proizvodnju vina i ulja. Na temelju najkarakterističnijeg nalaza (tijeska) prikazimo kako izgleda pretraga i proučavanje podataka:

Velo poje
Dubrovnik/Hercegovina/Banja/Lumbardi/Lumbardi

Vista lokaliteta
Toponim: otok Korčula, Velo poje, Knežina
Datacija: undefined (arhiva)
Konzervatorski odjel: Dubrovnik
Uhićenik: knj@arhiv.hr

Podlokaliteta

Vista	Pod-vista / Opis	Toponim	Datacija
Pogrebni/numeralni prostor	Neznatna, prenaprijetana i vanjska zemlja nalazila se na uljaci, vjerojatno u uniformni bare sa zapadnim otacima pokraj nje.	Velo Poje	antika
Ruralna općina	Vila nastala u 19. st. između uvale Šilj i Polje, na podnožju Vela poje pronalazili su ostatci rustične vile. Restoran je bio su dobri građevni tehnikom opus incertum. Pregradi odobri građevni u tehnikom opus incertum. Zidovi su izmješteni od strane do visine od 1,5 m, a njihova obilježja su oko 55-60 cm. Dvori su vidljivi ostaci drvene konstrukcije i ostaci su od strane dugim i uskim (5m x 4 m) (građevni je u tehnikom opus incertum. Pored ostataka su vidljivi na terenu pronalazi su arhitektonski ulomci koji se odnose na stariji (heraklitički) impasti. Otkriveni su ostaci, može se pronaći najviše amfore dolje.	Velo poje, Knežina	1. st.

Literatura

Autor	Naslov	Časopis/časopis	Godina	Stranica	Page	Web
Alibranti, A.	Recenti scoperte a Lumbardi sull'isola di Corchula	Buletino, 9	1886	121-122		
Alibranti, Andrea	Ruine di un antico edificio a Lumbardi sull'isola Corchula	Buletino di archeologia e storia Dalmata, 9	1886	147-148		
Borić, Igor	Otok Korčula - primjer romanizacije dalmatinskog otoka	Magistarski rad	Zadar	2007	209-211	
Borić, Igor	Dražulje naseljenosti otoka Korčule u antičko doba	Arheološka istraživanja na srednjem Jadranu, Istanja HAD-a, 26	Zagreb, Split	2000	27-42	
Finš, Mladen, Španić, Vatroslav	Zaštitno istraživanje antičke vile u Velom podnožju otoka Korčule	Istanja Hrvatskog arheološkog društva, 34	Zagreb	2002	209-216	
Ministarstvo kulture	Registar kulturnih dobara		Zagreb	2007		https://mhn.kulture.gov.hr/objekti/kulturna-basina/registar-kulturnih-dobara-16371-16376
Novak, Olga	Arheološka istraživanja na otocima Korčuli i Hvaru 1951 i 1952. godini	Ljetopis IAZU, 59	Zagreb	1954	42-55	
Osolić, N.	Compendio storico dell'isola Corchula		Zadar	1878	84	
Radić, Dinko	Topografija otoka Korčule	Arheološka istraživanja otoka Korčule i Lastova, Istanja HAD-a, 20	Zagreb	2006	27-42	
Radić, F.	Opis rimskih naselbina u Lumbardi na otoku Korčuli	Starinar, 4	Beograd	1887	10-24	
Zariwović, Martin	Antičke podzemne ceste (Bazena Korčuli) Pejačicu	Arheološka istraživanja na području otoka Korčule i Lastova, Istanja HAD-a, 20	Zagreb	2006	151-152	

Sl. 3 BAZA <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1648> s pretragom lokaliteta „Velo poje“ (pristupljeno: 24. 1. 2024.)Fig. 3 BAZA <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1648> – searching for the term “Velo poje” (accessed: 24 January 2024.)

1. Pretraživanje za proizvodne objekte

- U tražilicu upišemo „tijesak“** (sl. 2). Svakako treba imati na umu da su tijesci korišteni za vino i ulje te da ukoliko nisu provedena temeljita istraživanja i nemamo sve strukturalne dijelove proizvodnog procesa ne možemo sa sigurnošću znati što su točno proizvodili. Pretraživanje pokazuje postojanje tijeska na 6 lokaliteta. Međutim, ovo može sugerirati samo djelomičan uvid u stvarno stanje jer je moguće da je proizvodnja vina i ulja bila prisutna i na više lokaliteta, ali još nije otkrivena ili objavljena zbog ograničenih istraživanja.
- Interpretacija:** Niska brojnost prijavljenih tijeskova u slučaju otoka Korčule može odražavati stanje istraženosti i objavljenosti, a ne stvarnu prisutnost tih objekata. Moguće je da su postojali tijesci na drugim, manje istraženim lokalitetima, posebno ako su ti objekti bili manji ili su služili samo za potrebe samog imanja.

Pretraživanje za cisterne

Korištenje BAZE za pretraživanje specifičnih aspekata kao što su cisterne pruža važne podatke za razumijevanje funkcioniranja rustičnih vila, posebno na područjima s ograničenim vodnim resursima. Temeljito istraživanje i analiza podataka omogućuju detaljno razumijevanje svakodnevnog života u antičkim vremenima i doprinose širem znanstvenom znanju o antičkoj ruralnoj arhitekturi i gospodarstvu.

- Pretraživanje pojmova:** Upisivanje termina „cisterna“ u tražilicu BAZE omogućava pronalazak relevantnih lokaliteta koji uključuju strukture za pohranu vode.
- Analiza podataka:** Nakon pretraživanja, pregledavaju se rezultati kako bi se identificirali lokaliteti gdje su pronađene cisterne. Na primjer, pretraga može otkriti podatke o 5 cisterni na Korčuli i Majsanu, s napomenom da je cisterna u Lumbardi helenistička (Potrebica et al. 2019). Ovi podaci pomažu u razumijevanju raspodjele i funkcije cisterni unutar šireg konteksta rustičnih vila.

Sl. 4 Zid izgrađen tehnikom *opus reticulatum*, lokalitet Velo poje 1968. godine (snimio: prof. A. Rendić-Miočević; pohrana: ARHINDOKS Instituta za arheologiju)

Fig. 4 Wall built using the *opus reticulatum* technique, Velo poje site, 1968 (photo by: Prof. A. Rendić-Miočević; repository: ARHINDOKS of the Institute of Archaeology)

Sl. 5 Zid izgrađen tehnikom *opus reticulatum* (snimio: S. Krznar)
Fig. 5 Wall built using the *opus reticulatum* technique (photo by: S. Krznar)

3. **Sužavanje pretrage:** Ako se želi detaljnije analizirati određeni vremenski okvir ili tip cisterni jer je među rezultatima dobivenima pretragom helenistička cisterna, moguće je sužiti rezultate odabirom vremenskog razdoblja pri dnu tražilice.

Sljedeći korak u pretraživanju:

1. **Lokacije:** pregledavanje lokaliteta gdje su pronađene cisterne. To uključuje analizu kako su cisterne raspoređene na otoku Korčuli i što njihova prisutnost implicira o organizaciji i funkciji rustičnih vila.
2. **Funkcija i upotreba:** istraživanje uloge cisterni u svakodnevnom životu na rustičnim vilama, uključujući njihovu upotrebu za piće, higijenu i proizvodnju ulja. Povijesni izvori i arheološki nalazi mogu pružiti dodatne informacije o važnosti vode u ovim kontekstima.
3. **Vizualni materijali:** Analiza dostupnih fotografija i crteža cisterni u BAZI. Ukoliko takve fotografije postoje u Digitalnom repozitoriju Instituta za arheologiju (DIARH) ili ARHINDOKS-u, odabrane fotografije su pohranjene u BAZU. Ovi vizualni materijali mogu pomoći u razumijevanju arhitektonskih karakteristika cisterni. Cisterne su bile od velike važnosti u proizvodnji ulja te je svakako zanimljivo proučiti jesu li na lokalitetima otkrivene cisterne i tijeski za ulje, a još je važnije ispitati u kojem kontekstu. Da bi se došlo do tih zaključaka, potrebno je usporediti rezultate pretrage pojmova „cisterna“ i „tijesak“ te pregledati opise lokaliteta i njihovih

podlokaliteta kao i proučiti literaturu koja je navedena za lokalitete dobivene pretragom.

2. Pretraživanje termalnih struktura

Na većim vilama često su pronađeni i ostaci manjih termalnih struktura stoga je u kontekstu rustičnih vila, dobro pregledati i ovu kategoriju nalaza.

1. **Pretraživanje termi:** Termalne strukture često su povezane s većim lokalitetima i vilama gdje je boravio gospodar. Pretraživanjem BAZE za pojmove nalazimo podatke o 3 lokaliteta s termama.
2. **Karakteristike termi:** Terme se prepoznaju po specifičnim elementima kao što su apsidalne strukture, hidraulička žbuka, hipokaust, tubuli i mozaici. Važno je analizirati ove karakteristike u kontekstu lokaliteta prije donošenja konačnih zaključaka. Kod opisa lokaliteta i podlokaliteta, administratori nastoje navesti sve važne podatke. Ukoliko nema jasnih naznaka za terme, to nije navedeno. Zbog toga je korisno pregledati bazu na način da se upišu i pojmovi kao što je hipokaust, tubuli i sl., naročito ako se priprema terenski pregled ili iskopavanje kojim se može otkriti struktura koja bi objasnila postojanje hidrauličke žbuke koja se koristila kako u termama, tako i u cisternama i bazenima za prikupljanje ulja i vina.

3. Široko pretraživanje

Osim tijeskova i termi, korisno je istražiti i druge pojmove povezane s rustičnim vilama:

1. **Pretraživanje za dodatne pojmove:** Mogu se pretraživati i pojmovi kao što su „*area*“ (4 lokaliteta), „*stipites*“ (2 lokaliteta), „*arbores*“ (1 lokalitet), „*canalis rotunda*“ (3 lokaliteta), „nadgrobni spomenici“ (7 lokaliteta), „natpisi“ (6 lokaliteta), „*novac*“ (5 lokaliteta), i „*grob*“ (13 lokaliteta).

Ovi podaci mogu pružiti dodatne uvide u različite aspekte života na rustičnim vilama i pomoći u tematskim istraživanjima.

Zaključak

Korištenje baze podataka BAZA pruža vrlo korisnu početnu točku za istraživanje antičkih lokaliteta, kao što smo prikazali na primjeru rustičnih vila otoku Korčuli. BAZA nudi pristupraznim arheološkim podacima i literaturi, što omogućava detaljno istraživanje različitih aspekata kao što su proizvodnja vina i ulja, termalne strukture i drugi relevantni elementi. Temeljito pretraživanje i analiza dostupnih podataka pomažu u razumijevanju svakodnevnog života u antičkim vremenima i doprinose razvoju znanstvenih radova. Korist od ovakvog skupa podataka ima i šira javnost, djelatnici iz sektora obrazovanja i turizma.

Upis u BAZU rade školovani i iskusni arheolozi te su podaci višestruko provjereni što govori o visokim standardima koji se primjenjuju i ozbiljnosti kojom se pristupa u radu. Potrebno je ipak naglasiti da je BAZA korisna onoliko koliko ima podataka: rad na BAZI je opsežan, a tim koji radi na njoj, djeluje i u brojnim drugim područjima i poslovima Instituta za arheologiju, zbog čega dolazi do neujednačenosti u pokrivenosti pojedinih područja i potrebe za stalnim ažuriranjem tijekom vremena (istraživanja neprekidno traju što kao posljedicu ima nove rezultate koje je potrebno dodati u BAZU).

Korištenje antičke BAZE se pokazalo izuzetno korisno u radu znanstvene, stručne i šire javnosti te se pokazalo neophodnim, uz prilagodbe, BAZU dopuniti drugim razdobljima. Iskustvo stvaranja antičke BAZE i rada u njoj poslužilo je kao temelj za proširivanje baze: tijekom 2025. godine tim djelatnika Instituta (I. Ožanić Roguljić, A. Tonc, S. Krznar, K. Jelinčić Vučković, K. Turkalj, J. Drpić) intenzivno je radio na proširivanju BAZE na ostala razdoblja i dodavanje novih funkcionalnosti te se nadamo kako će nova, proširena BAZA u narednom razdoblju biti dostupna svima.

Literatura

Bibliography

- Borzić, I.** 2007. *Otok Korčula - primjer romanizacije dalmatinskog otoka*, Unpublished MA Thesis, University of Zadar, Zadar.
- Borzić, I.** 2010. Značajke naseljenosti otoka Korčule u antičko doba, in: *Arheološka istraživanja na srednjem Jadranu*, Znanstveni skup, Vis, 13.-16. listopada 2009, Ivčević S. (ed.), Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 26, Hrvatsko arheološko društvo, Zagreb – Split, 27–42.
- Borzić, I., Radić, D.** 2019. Vela Luka – Gudulija – Beneficij, *Hrvatski arheološki godišnjak*, Vol. 15 (2018), 963–966.
- Busuladžić, A.** 2011. *Rimske vile u Bosni i Hercegovini*, Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, Sarajevo.
- Fileš, M., Španiček, V.** 2022. Zaštitno istraživanje antičke vile u Velom polju kod Lumbarda na otoku Korčuli, in: *Hvarski arhipelag i arheologija dalmatinskih otoka: od dinamične prošlosti do kulturnog turizma*, Znanstveni skup, Hvar, 8. – 11. listopada 2019., Visković E., Ugarković M., Tončinić D. (eds.), Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 34, Hrvatsko arheološko društvo, Zagreb, 209–216.
- Gaffney, V., Kirigin, B., Petrić, M. Vujnović, N.** 1997. *The Adriatic Islands Project: Contact, Commerce and Colonialism 6000 BC – AD 600, Vol 1. The Archaeological Heritage of Hvar, Croatia*, British Archaeological Reports International Series 660, Archaeopress, Oxford.
- Jelinčić, K.** 2005. *Topografija rustičnih vila na otoku Braču*, Unpublished MA Thesis, University of Zagreb, Zagreb.
- Kirigin, B., Vujnović, N., Čačec, S., Gaffney, V., Podobnikar, T., Stančić, Z.** 2006. *The Adriatic Islands Project Volume 3. The Archaeological Heritage of Vis, Biševo, Svetac, Palagruža and Šolta*, British Archaeological Reports International Series 1492, Archaeopress, Oxford.
- Matijašić, R.** 1998. *Gospodarstvo antičke Istre*, Zavičajna naklada „Žakan Juri“, Pula.
- Matijašić, R.** 2000. Gospodarstvo rimske rustičke vile u Istri, *Annales*, Vol. 22, 457–470.
- Oreb, F.** 1972. Pregled arheoloških lokaliteta i nalaza na području Vele Luke, *Zbornik otoka Korčule*, Vol. 2, 130.
- Oreb, F.** 1989. Ostaci rimske villae rusticae u Blatskom polju nedaleko od Blata na otoku Korčuli, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, Vol. 14–15 (1988–1989), 203–211.
- Oreb, F.** 2005. Rimska villa u Blatskom polju. Ostaci otkriveni i djelomično istraženi prilikom probijanja blatske zaobilaznice 1978. godine, in: *Blato do kraja 18. st. 3*, Zbornik radova znanstvenog skupa, Šeparović T. (ed.), Općinsko poglavarstvo Općine Blato, Blato, 9–22.
- Potrebića, H., Vuković, M., Jovanović, J., Fileš, M., Španiček, V.** 2022. Helenistička cisterna na Koludrtu u Lumbardi, in: *Hvarski arhipelag i arheologija dalmatinskih otoka: od dinamične prošlosti do kulturnog turizma*, Znanstveni skup, Hvar, 8. – 11. listopada 2019., Visković E., Ugarković M., Tončinić D. (eds.), Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 34, Hrvatsko arheološko društvo, Zagreb, 109–121.
- Radić, D.** 1998. Uvod u arheološku topografiju prostora općine Smokvica, in: *Smokvički zbornik*, Smokvica Lasić S., Foretić M. (eds.), Župni ured Smokvica, Smokvica, 13–22.
- Radić, D.** 2001. Topografija otoka Korčule, in: *Arheološka istraživanja otoka Korčule i Lastova*, Znanstveni skup, Vela Luka i Korčula, 18.-20. travnja 1991., Čečuk B. (ed.), Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 20, Hrvatsko arheološko društvo, Zagreb, 25–50.
- Radić, D.** 2002. Uvod u arheološku topografiju općine Blato, *Blatski ljetopis*, Vol. 3, 231–246.
- Stančić, Z., Vujnović, N., Kirigin, B., Čačec, S., Podobnikar, T., Burmaz, J.** 2004. Arheološka baština otoka Brača, *Brački zbornik*, Vol. 21, 3–238.
- Suić, M.** 2003. *Antički grad na istočnom Jadranu*, Golden marketing, Zagreb.
- Zaninović, M.** 1968. Neki primjeri smještaja antičkih gospodarskih zgrada, *Arheološki radovi i rasprave*, Vol. 4–5, 357–371.
- Zaninović, M.** 1995. *Villae rusticae* u pejzažu otoka i obale antičke Dalmacije, *Histria antiqua*, Vol. 1, 86–96.

Izvori

Sources

- BAZA <http://baza.iarh.hr/public/locality/map> (pristupljeno: 24. 1. 2024)
- COLUMELLA, DE RE RUSTICA https://penelope.uchicago.edu/Thayer/e/roman/texts/columella/de_re_rustica/1*.html (pristupljeno 10.11.2025.)

Popis lokaliteta prema BAZI na kojima su rustične vile na otoku Korčuli i linkovi na Bazu

List of sites according to the BAZA, where there are rustic villas on the island of Korčula (pristupljeno / accessed 11.11.2025):

- Banja (Smokvica) <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1628>
- Beneficij – Gudulija <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1669>
- Blatsko polje <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1672>
- Bradat – Mirje <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1664>
- Donje polje <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1627>
- Dračevica <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1626>
- Dubovica <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/2782>
- Dugi pod <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/2781>
- Gospe od Poja <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1675>
- Gospino poje II <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1676>
- Gospino poje III <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1677>
- Javić <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1652>
- Konopjica <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1636>
- Kneža <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1637>
- Majsan <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1639>
- Mala Kapja <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/2783>
- Mala Krtinja <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1678>
- Mindel <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1651>
- Njivice (Smokvica) <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1631>
- Otočić Gubeša <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1663>
- Podobavje <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1625>
- Poplat – Mirje <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1667>
- Potirna – Mirje <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1673>
- Potirna – Humac <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1674>
- Prapatna – Mirje <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1632>
- Prižba <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1679>
- Sevca <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1629>
- Sić <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1635>
- Sutudar <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1634>
- Sv. Kuzma i Damjan <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1670>
- Uvala Kale <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1665>
- Vela Solina <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1647>
- Velo poje <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1648>
- Višnja polje <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1630>
- Vrbovica <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1666>
- Zlampolje <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1633>
- Zmalovšćica – Rudodma <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1671>
- Žrnovska banja <http://baza.iarh.hr/public/locality/detail/1638>

Literatura

(dobivena pretragom pojma „villa rustica“) u BAZI

Bibliography

(obtained by searching for the term “villa rustica“) in the BAZA

Alibranti, A. 1886a, Ruderì di un antico edificio a Lombarda sull' isola Curzola, *Bullettino di archeologia e storia Dalmata*, Vol. 9, 147–148.

Alibranti, A. 1886b, Recenti scoperte a Lombarda sull' isola di Curzola, *Bullettino di archeologia e storia Dalmata*, Vol. 9, 121–123.

Bonačić Mandinić, M. 1988, Novac Herakleje u Arheološkom muzeju u Splitu, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, Vol. 81, 65–80.

Borzić, I. 2007, *Otok Korčula – primjer romanizacije dalmatinskog otoka*, Unpublished MA Thesis, University of Zadar, Zadar.

Borzić, I. 2010, Značajke naseljenosti otoka Korčule u antičko doba, in: *Arheološka istraživanja na srednjem Jadranu*, Znanstveni skup, Vis, 13.–16. listopada 2009, Ivčević S. (ed.), Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 26, Hrvatsko arheološko društvo, Zagreb – Split, 27–42.

Borzić, I. 2019, Ulomak sarkofaga od prokoneškog mramora iz Potirne na otoku Korčuli, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, Vol. 44(1), 261–271.

Borzić, I., Radić, D. 2019, Vela Luka – Gudulija – Beneficij, *Hrvatski arheološki godišnjak*, Vol. 15 (2018), 963–966.

Bulić, F. 1980, Iscrizioni inedite. Kčara di Curzola, *Bullettino di archeologia e storia Dalmata*, Vol. 27, 55.

Bulić, F. 1887a, Iscrizioni inedite, *Bullettino di archeologia e storia Dalmata*, Vol. 10, 73–74.

Bulić, F. 1887b, Razne starinarske viesti, *Bullettino di archeologia e storia Dalmata*, Vol. 10, 75–76.

Bulić, F. 1912, Tratto di muro romano a Lombarda sull' isola di Curzola, *Bullettino di archeologia e storia Dalmata*, Vol. 35, 42–43, tab. III, sl. 2.

Bulić, F. 1920, Korčula (Curzola), *Bullettino di archeologia e storia Dalmata*, Vol. 43, 201–202.

Bulić, F. 1922, Pridodatak toponomastici dalmatinskoj, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, Vol. 45, 200–201.

Fisković, C. 1984, Antička naseobina na Majsanu, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, Vol. 24, 5–27.

Fisković, C. 1953, Antičke bilješke s Pelješca, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, Vol. 55, 217–240.

Fisković, I. 1980a, Crkvice sv. Kuzme i Damjana u Zablacu na Korčuli, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, Vol. 21, Fiskovićev zbornik I, 159–173.

Fisković, I. 1980b, O ranokršćanskim spomenicima naronitanskog područja, in: *Dolina rijeke Neretve od prehistorije do ranog srednjeg vijeka*, Znanstveni skup, Metković, 4–7. X 1977., Rapanić Ž. (ed.), Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 5, Hrvatsko arheološko društvo, Split, 213–256.

Fisković, I. 2001, Prilozi arheološkoj topografiji pelješkog kanala, in: *Arheološka istraživanja otoka Korčule i Lastova*, Znanstveni skup, Vela Luka i Korčula, 18.–20. travnja 1991., Čečuk B. (ed.), Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 20, Hrvatsko arheološko društvo, Zagreb, 67–73.

Fileš, M., Španiček, V. 2022, Zaštitno istraživanje antičke vile u Velom polju kod Lumbade na otoku Korčuli, in: *Hvarski arhipelagi arheologija dalmatinskih otoka: od dinamične prošlosti do kulturnog turizma*, Znanstveni skup, Hvar, 8.–11. listopada 2019., Visković E., Ugarković M., Tončinić D. (eds.), Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 34, Hrvatsko arheološko društvo, Zagreb, 209–216.

Kapor, M. 1839, Cenni numismatici su Curzola e sulle monette della stessa, con alcune iscrizioni ritrovate in varii luoghi dell' isola, *Gazeta di Zara*, Vol. II, 64–65.

Kirigin, B., Vujnović, N., Čačić, S., Gaffney, V., Podobnikar, T., Stančić, Z. 2006, *The Adriatic Islands Project Volume 3. The Archaeological Heritage of Vis, Biševo, Svetac, Palagruža and Solta*, British Archaeological Reports International Series 1492, Archaeopress, Oxford.

Lisićar, P. 1958, Bilješke o rimskim natpisima s otoka Korčule, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, Vol. 60, 125–129.

Lisićar, P. 1963, Grčki i helenistički novci s otoka Korčule, *Radovi Filozofskog fakulteta Zadar*, Vol. 2, 76–77.

Ljubić, Š. 1887, Rimski natpis našast u Potirni na otoku Korčuli, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, Vol. 70–71, 155–176.

Mirnik, I. 1985, Nalazi novca s Majsana, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3. s. Vol. XVIII, 87–96.

Novak, G. 1954, Arheološka istraživanja na otocima Korčuli i Hvaru u 1951. i 1952. godini, *Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, Vol. 59, 48–48.

Oreb, F. 1972, Pregled arheoloških lokaliteta i nalaza na području Vele Luke, *Zbornik otoka Korčule*, Vol. 2, 130.

Oreb, F. 1986, Počeci zaštite spomenika na otoku Korčuli, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, Vol. 10–11 (1984–1985), 3–24.

Oreb, F. 1989, Ostaci rimske villae rusticae u Blatskom polju nedaleko od Blata na otoku Korčuli, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 14–15 (1988–1989), 203–211.

Oreb, F. 2001, Počeci skupljanja, proučavanja i očuvanja arheološke baštine na otoku Korčuli, in: *Arheološka istraživanja otoka Korčule i Lastova*, Znanstveni skup, Vela Luka i Korčula, 18.–20. travnja 1991., Čečuk B. (ed.), Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 20, Hrvatsko arheološko društvo, Zagreb, 9–24.

Oreb, F. 2005, Rimska villa u Blatskom polju. Ostaci otkriveni i djelomično istraženi prilikom probijanja blatske zaobilaznice 1978. godine, in: *Blato do kraja 18. st. 3*, Zbornik radova znanstvenog skupa, Šeparović T. (ed.), Općinsko poglavarstvo Općine Blato, Blato, 9–22.

Ostoić, N. 1853, Memorie relative alla fondazione della Contrada di Vallegrande nell' isola di Curzola compilate da Nicola Ostoić di Blata l'anno 1852, Dubrovnik, 13.

Pavan, M. 1958, *Ricerche sulla provincia romana di Dalmatia*, Istituto Veneto di scienze, lettere ed arti, 32, 41–48.

Potrebića, H., Vuković, M., Jovanović, J., Fileš, M., Španiček, V. 2022, Helenistička cisterna na Koludrtu u Lumbardi, in: *Hvarski arhipelagi arheologija dalmatinskih otoka: od dinamične prošlosti do kulturnog turizma*, Znanstveni skup, Hvar, 8.–11. listopada 2019., Visković E., Ugarković M., Tončinić D. (eds.), Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 34, Hrvatsko arheološko društvo, Zagreb, 109–121.

Radić, D. 1989, Potirna na otoku Korčuli, *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva*, Vol. XXI(1), 45–47.

Radić, D. 1998, Uvod u arheološku topografiju prostora općine Smokvica, in: *Smokvički zbornik*, Lasić S., Foretić M. (eds.), Župni ured Smokvica, 13–22.

Radić, D. 2000, Blatsko polje, *Opvscvla archaeologica*, Vol. 23–24 (1999–2000), 39–47.

Radić, D. 2001, Topografija otoka Korčule, in: *Arheološka istraživanja otoka Korčule i Lastova*, Znanstveni skup, Vela Luka i Korčula, 18.–20. travnja 1991., Čečuk B. (ed.), Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 20, Hrvatsko arheološko društvo, Zagreb, 25–50.

Radić, D. 2002, Uvod u arheološku topografiju općine Blato, *Blatski ljetopis*, Vol. 3, 231–246.

Radić, D. 2005, Potirna, in: *Blato do kraja 18. st. 3*, Zbornik radova znanstvenog skupa, Šeparović T. (ed.), Općinsko poglavarstvo Općine Blato, 23–32.

Radić, F. 1892a, Ostanci starorimskog kupališta u luci Banja kod grada Korčule, *Bullettino di archeologia e storia Dalmata*, Vol. 3, 77–79.

Radić, F. 1892b, Ruševine starokršćanske crkvice Sv. Barbare na otočiću Sutvari prema selu Lumbardi na otočiću Sutvari prema selu Lumbardi na Korčuli, *Vjesnik Hrvatskog arheološkog društva*, Vol. 13, 50–52.

Radić, F. 1887a, Ostanci rimske naselbine u selu Lumbardi na otoku Korčuli, *Starinar*, Vol. 4, 10–24.

Radić, F. 1887b, Razne starinarske viesti (o nalazima mozaika i rimskog posuda u Račišću), *Bullettino di archeologia e storia dalmata*, Vol. 10, 75.

Radić, F., Vuletić-Vukasović, V. 1887, Arheološke bilješke s putovanja po otoku Korčuli u mjesecu svibnju 1887. godine, *Viestnik hrvatskoga arheološkoga društva*, Vol. IX(1), 104–111.

Zaninović, M. 1968, Neki primjeri smještaja antičkih gospodarskih zgrada, *Arheološki radovi i rasprave*, Vol. 4–5, 357–371.

Zaninović, M. 2001, Antičke podjele zemljišta na Korčuli i Pelješcu, in: *Arheološka istraživanja otoka Korčule i Lastova*, Znanstveni skup, Vela Luka i Korčula, 18.–20. travnja 1991., Čečuk B. (ed.), Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 20, Hrvatsko arheološko društvo, Zagreb, 146–160.

Summary

Villae rusticae were the dominant settlement form on the Adriatic islands during the Roman and Late Antique periods. These villas represent key elements of rural architecture and life in Antiquity, and their presence and transformation reflect the region's economic and social dynamics. The island of Korčula is no exception; its history abounds with traces of these structures. Detailed topographic and archaeological research conducted over the past centuries has enabled significant progress in understanding the distribution and function of *villae rusticae* on the island.

The distribution of *villae rusticae* on Korčula and other Adriatic islands (Gaffney et al. 1997; Stančić et al. 2004; Jelinčić 2005; Kirigin et al. 2006) often reflects the importance of fertile areas for rural life. By analyzing topographic and archaeological data (Borzić 2007; 2010; Radić 1998; 2001; 2002), an increased concentration of villas can be observed in the vicinity of significant fertile lands, such as the Blatsko polje. This concentration suggests that the villas were focused on the exploitation of arable land, while access to the coast was secondary. This dynamic points to the self-sufficiency of homesteads that were less dependent on trade and more focused on their own food production.

In this paper, we present an example of a search focused on the island of Korčula, with an emphasis on *villae rusticae*. By searching the Database of Ancient Sites of the Republic of Croatia (BAZA), which contains data on *villae rusticae* on Korčula and the surrounding islets, we identified a total of 38 sites (Fig. 1). The database includes details on 75 bibliographic units relating to important locations such as Banja (Smokvica), Beneficij – Gudulija, Blatsko polje, Bradat – Mirje, and many others. These data enable a detailed analysis of the distribution and significance of *villae rusticae* on Korčula and provide insight into the architectural and economic aspects of rural life in the area.¹

¹ Searching for the term „*villa rustica*” on the island of Korčula yields sites and bibliography. The most important literature regarding *villae rusticae* on Korčula and the monuments found at these sites is listed at the end of this paper.

The use of BAZA for researching archaeological sites provides detailed insight into the work of previous researchers, enabling access to comprehensive data and visual materials, thorough analysis, and the preparation of scientific and popular papers, thereby contributing to the dissemination of knowledge and the understanding of life in Antiquity on the Adriatic islands.

Database search methods include:

- searching for terms (site names, toponyms, site types, find types)
- thorough reading of the prepared data
- review of the literature (at the bottom)
- review of additional content (menu on the right)

By reviewing all the data entered into BAZA by administrators, and through the further use of the listed literature and additional content, a foundation is created for new insights, planning, and research. Using the BAZA database provides a highly useful starting point for the research of archaeological sites. BAZA offers access to various archaeological data and literature, enabling detailed research into diverse aspects such as wine and oil production, thermal structures, and other relevant elements, as demonstrated by the example of the island of Korčula. Such a dataset is useful not only to archaeologists but also the general public as well as professionals in the education and tourism sectors.

Work on BAZA is ongoing; new sites and literature are being entered, and data on already registered sites and sub-sites is being enriched. Additionally, work is being done on software improvements to BAZA to maximize data usability and make the search method faster and easier to use.